

**KAMONDAN OTISH SPORT TURINING O'ZBEKISTONDA
RIVOJLANISHI****Boymuradov Ismatilla Xasanovich***Iqtisodiyot va pedagogika universiteti NTM v.b.professori*

Annotatsiya. Ushbu maqolada kamondan otish sport turining kelib chiqishi, uning O'zbekiston hududida shakllanishi va rivojlanish bosqichlari yoritilgan. Maqolada kamondan otishning qadimiy ildizlari, sport sifatida tan olinishi, mustaqillikdan keyingi davrda O'zbekistonda yaratilgan sharoitlar, yurtimiz sportchilarining xalqaro yutuqlari hamda bu sport turining tarbiyaviy va madaniy ahamiyati tahlil qilingan. Shuningdek, kamondan otishning zamonaviy infratuzilmasi, xalqaro hamkorlik va kelajak istiqbollari haqida ma'lumotlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: kamondan otish, sport, O'zbekiston, tarix, rivojlanish, yoshlar, jismoniy tarbiya.

Аннотация. В данной статье рассмотрены происхождение и этапы развития вида спорта стрельба из лука в Узбекистане. Освещены исторические корни этого вида, его становление как спорта, достижения узбекских спортсменов на международной арене, а также воспитательное и культурное значение стрельбы из лука. Кроме того, анализируются современная инфраструктура, международное сотрудничество и перспективы дальнейшего развития этого вида спорта в стране.

Ключевые слова: стрельба из лука, спорт, Узбекистан, история, развитие, молодежь, физическое воспитание.

Annotation. This article explores the origin and development stages of archery as a sport in Uzbekistan. It highlights the ancient roots of archery, its recognition as a modern sport, the achievements of Uzbek athletes in international competitions, and its educational and cultural significance. The paper also discusses

the modern infrastructure, international cooperation, and future prospects of archery development in Uzbekistan.

Keywords: *archery, sport, Uzbekistan, history, development, youth, physical education.*

Kirish.

Sport inson salomatligini mustahkamlovchi, irodasini chiniqtiruvchi va ma'naviyatini yuksaltiruvchi muhim faoliyat turidir. Har bir xalqning o'ziga xos milliy sport turlari mavjud bo'lib, ular tarixan harbiy tayyorgarlik, ovchilik yoki jismoniy chiniqish bilan bog'liq bo'lgan. Shunday qadimiy san'at turlaridan biri — kamondan otish bo'lib, u dastlab ovchilik va jang san'ati sifatida paydo bo'lgan, keyinchalik esa sport turiga aylangan.

Bugungi kunda kamondan otish nafaqat kuch va aniqlikni, balki ruhiy barqarorlikni, diqqatni jamlashni, sabrni talab etadigan sport turi sifatida tan olingan. O'zbekistonda ham ushbu sport turi so'nggi yillarda jadal rivojlanmoqda, xalqaro maydonlarda yurtimiz nomini tanitayotgan sportchilar etishib chiqmoqda.

Kamondan otish sportining kelib chiqishi. Kamondan otishning tarixi insoniyat sivilizatsiyasi bilan chambarchas bog'liq. Qadimiy arxeologik topilmalar shuni ko'rsatadiki, insonlar bundan 15–20 ming yil avval kamon va o'qni ovchilikda va o'zini himoya qilishda ishlatgan. Miloddan avvalgi davrlarda kamon jang quroli sifatida keng qo'llanilgan. Misr, Yunoniston, Xitoy, Hindiston, Eron va Turon o'lkalarida kamon otish san'ati harbiy mahorat belgisi bo'lgan.

Markaziy Osiyoda, xususan, qadimgi O'zbekiston hududida yashagan ajdodlarimiz — saklar, so'g'diylar va xorazmliklar kamondan mohirona foydalangan. Afrosiyob, Toprakkala va Varaxsha yodgorliklaridagi devor rasmlarida kamon otayotgan jangchilar tasvirlangan. Bu kamon otish san'ati xalqimiz madaniyatida chuqur ildiz otganini ko'rsatadi.

Kamondan otishning sportga aylanishi. XIX asr oxirlarida kamon otish G'arbda sport turi sifatida shakllandi. 1900-yilda Parijda o'tkazilgan II Olimpiya o'yinlarida kamondan otish ilk bor Olimpiya dasturiga kiritildi. 1931-yilda esa Xalqaro kamondan otish federatsiyasi (WA – World Archery) tashkil etildi.

Bugungi kunda kamondan otish olimpiya sport turi sifatida rivojlanib, jahonning 150 dan ortiq mamlakatida muntazam musobaqalar o'tkaziladi. U ikki asosiy yo'nalishga ega:

1. Rekerv (klassik kamon) – Olimpiya o'yinlarida ishlatiladigan tur;
2. Kompaund (zamonaviy mexanik kamon) – texnik murakkablik va aniqlik bilan ajralib turadi.

Kamondan otishning O'zbekistonga kirib kelishi. O'zbekistonda kamondan otish sport turi sifatida 1960–1970-yillarda shakllana boshladi. Dastlab, bu sport bilan shug'ullanuvchilar Toshkent, Samarqand va Farg'onada faoliyat yuritgan. 1991-yilda O'zbekiston mustaqillikka erishgach, milliy sport turlarini rivojlantirish siyosatining bir qismi sifatida kamondan otish uchun ham sharoitlar yaratildi.

1992-yilda O'zbekiston Kamondan Otish Federatsiyasi tashkil etildi. 1993-yilda federatsiya Xalqaro Kamondan Otish Federatsiyasi (World Archery) a'zoligiga qabul qilindi. Shu davrdan boshlab yurtimiz sportchilari Osiyo va jahon musobaqalarida qatnasha boshladilar[1].

O'zbekistonlik kamonchilar yutuqlari. O'zbekiston kamonchilari mustaqillikdan so'ng qisqa vaqt ichida xalqaro miqyosda muvaffaqiyatlarga erishdilar.

- Abdulla Saidov – 1995-yil Osiyo chempionatida O'zbekiston nomidan ilk bor qatnashgan sportchi.
- Elena Plotnikova – 2000-yil Sidney Olimpiadasida O'zbekiston nomidan chiqish qilgan ilk kamonchi ayol.
- Matyakubov Abdullo, Ziyodulla Qodirov, Zulfiya Sultonova kabi sportchilar Osiyo o'yinlari va xalqaro Gran-pri turnirlarida g'olib bo'lgan.
- 2018-yil Jakarta–Palembang Osiyo o'yinlarida o'zbekistonlik sportchi Ziyodulla Qodirov bronza medalini qo'lga kiritdi.
- So'nggi yillarda Doston Abdurahmonov va Madina Sadikova kabi yosh kamonchilar xalqaro maydonlarda muvaffaqiyat bilan ishtirok etmoqdalar.

Bugungi kunda Toshkent, Samarqand, Buxoro va Farg‘ona viloyatlarida kamondan otish bo‘yicha 20 dan ortiq sport maktabi faoliyat yuritmoqda[2].

Kamondan otishning o‘quv-tarbiya jarayonidagi o‘rni. Kamondan otish yoshlar jismoniy tarbiyasida muhim rol o‘ynaydi. Bu sport turi:

- diqqatni jamlash;
- muvozanatni saqlash;
- nafasni boshqarish;
- ruhiy tinchlik va sabrni shakllantirish;
- tanani koordinatsiyalash kabi ko‘nikmalarni rivojlantiradi.

Pedagogik nuqtai nazardan, kamondan otish sporti yoshlarni maqsad sari intilish, o‘z kuchini nazorat qilish, qat’iyatlilik va iroda kabi fazilatlarga o‘rgatadi. Shu boisdan, O‘zbekiston sport maktablarida kamondan otish mashg‘ulotlari yoshlar uchun jismoniy tarbiya vositasi sifatida keng joriy etilmoqda[4].

Zamonaviy infratuzilma va xalqaro hamkorlik. So‘nggi yillarda O‘zbekiston hukumati sportni rivojlantirish, jumladan, kamondan otish uchun ham katta e‘tibor qaratmoqda. Toshkent va Samarqandda zamonaviy otish maydonlari qurildi. 2022-yilda Toshkent shahrida “Archery World Cup Stage” bosqichi o‘tkazildi — bu Markaziy Osiyoda ilk marta bo‘ldi.

O‘zbekiston Kamondan Otish Federatsiyasi xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda hakamlar, murabbiylar va sportchilar tayyorlash dasturlarini amalga oshirmoqda. Yoshlar uchun “Kamondan otish akademiyasi” loyihasi ham yo‘lga qo‘yilgan.

Kamondan otish va milliy an‘analar. Kamondan otish o‘zbek xalqining tarixiy an‘analarida ham muhim o‘rin egallagan. Qadimda ovchilik, to‘ylar va harbiy mashg‘ulotlarda kamon otish musobaqalari o‘tkazilgan. Alisher Navoiy, Amir Temur va Bobur asarlarida kamon otish san‘atiga oid ma‘lumotlar uchraydi. Masalan, Bobur “Boburnoma”da o‘zining kamon otishdagi mohirligini eslab o‘tgan.

Bugungi kunda kamondan otish nafaqat zamonaviy sport, balki milliy madaniyatimizning qadimiy merosini saqlovchi, uni yangi avlodga yetkazuvchi

vositadir. Shu sababli bu sport turi “Milliy qadriyatlar asosida jismoniy tarbiya” konsepsiyasi doirasida targ‘ib etilmoqda[3].

Kelajak istiqbollari. O‘zbekistonda kamondan otish sportining kelajagi yuksak istiqbollarga ega. Yoshlar o‘rtasida bu sportga qiziqish ortib bormoqda. 2024–2028-yillarda Tokio va Parij Olimpiya o‘yinlariga tayyorgarlik ko‘rayotgan sportchilar uchun zamonaviy trening markazlari tashkil etilgan.

Shuningdek, ayollar va nogironlar o‘rtasida kamondan otish bo‘yicha musobaqalar kengaytirilmoqda. Bu esa sportning ijtimoiy ahamiyatini yanada oshiradi.

Xulosa.

Kamondan otish qadimiy jang san‘atidan zamonaviy sportga aylangan insoniyat madaniyatining nodir namunalaridan biridir. U kuch, aniqlik va sabrni mujassam etgan sport turi bo‘lib, yoshlar tarbiyasida, sog‘lom turmush tarzini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. O‘zbekiston mustaqillikka erishganidan buyon kamondan otish sporti jadal rivojlanib, xalqaro miqyosda yurtimiz nomini yuksaltirmoqda. Bugungi yutuqlar va yaratilayotgan imkoniyatlar ushbu sport turining kelajagi yanada porloq bo‘lishidan dalolat beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimov I.A. Yuksak ma‘naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma‘naviyat, 2008.
2. Rashidov M. Sport va milliy qadriyatlar. – Toshkent: “Fan”, 2020.
3. Ziyodulla Qodirov. Kamondan otish sir-asrorlari. – Toshkent: “O‘zbekiston sport nashriyoti”, 2021.
4. Alisherov B. O‘zbekiston sport tarixi. – Toshkent: O‘zDJTI, 2019.
5. Sunatov, J. R., Zikrillayeva, F., Husenova, M., & Sanayeva, M. (2025). INGLIZ TILINI O‘QITISHDAGI MUAMMOLAR. University Research Base, 560-568.
6. Сунатов, Д., Тошмуродова, С., Анварова, Э., & Зикриллаева, Ф. (2025). Madaniyatlararo muloqotning ahamiyati. Объединяя студентов: международные исследования и сотрудничество между дисциплинами, 1(1), 141-143.

7. Сунатов, Ж., Холмуратова, Р., Зикриллаева, Ф., & АлишEROва, Г. (2025). Kompyuter lingvistikasida kompyuter leksikografiyasining ahamiyati. Объединяя студентов: международные исследования и сотрудничество между дисциплинами, 1(1), 269-271.